СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК XLVII. Ч. 248. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 25-го жовтня 1939. No. 248. Jersey City, N. J. Wednesday, October 25, 1939 VOL. XLVII.
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НІМЦІ СХОПИЛИ АМЕРИКАН-СЬКИЙ КОРАБЕЛЬ

ВАШИНГТОН. — Американська морська комісія видала комунікат, у якому говорить, що німецький воєнний корабель придержав американський торговельний корабель „Сіті оф Флинт" і попровадив його до якогось досі не ствердженого порту, мовляв за те, що він займався контрабандою воєнних продуктів до ворожих країв. Одночасно комісія заперечила відомості, начеб то цей корабель знайшовсь у совєтськім порті Коля, на Північнім морі, як це подавали відомості з Москви. Комісія далі ствердила, що в теперішню пору чотири або пять американських кораблів є придержані в подібний спосіб англійськими воєнними кораблями.

БРАВДЕРА АРЕШТУВАЛИ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська лава присяглих суддів признала Ерла Бравдера, головного секретаря американської комуністичної партії, винуватим фальшивого зізнання у вибиранні пашпорту. Ще поки приятелі Бравдера успіли зложити за нього залог у висоті $7,500, його всаджено до тюрми. Бравдер на переслуханні в комітеті Даєса сказав, що два рази їздив до Совєтів на фальшивий пашпорт під чужим, прибраним назвищем.

В СТЕЙТІ ЛУЗІЯНА ДАЛІ НЕПОРЯДКИ.

БАТОН РУЖ. — У стейті Луізіяні, в якім панував колись фактичний диктатор Гюї Лонґ, а тепер губернатором є його брат Ерл Лонґ, далі діються речі, які не добре свідчать про цей стейт. Ще не затихла справа спроневіреня грошей директором місцевого державного університету, Смитом, коли губернатор звелів національній ґвардії зробити наїзд на офіси двох головних стейтових урядників, а саме, на головного стейтового прокуратора Дейвида Ілісона, і його першого помічника, Джеймса О'Конора, й сконфіскувавши документи, опечатати їх. Зробив це губернатор під закидом, що ті два офіси були „нелеґальні". Замітне те, що зроблено це на передодні виборів, у яких головний прокуратор Ілісон обіцяв виборцям „зломати силу 10-літньої політичної машини, основаної ще Гюї Лонґом".

СТРАЙК АВТОБУСІВ У КВІНС.

АСТОРІЯ (Лонг Айленд). — В дільниці Квінс застрайкували шофери автобусів. А коли автобусами почали кермувати страйколоми, або ті шофери, що мали уділи в автобусовій компанії та уважались „співвласниками", страйкарі почали обкидати автобуси камінням. Справа співвласників шоферів завдає клопоту юнійним шоферам. Колись вони присилували їх вступити до юнії. Але тепер відмовляють їм права голосу в юнії на тій підставі, що вони будуть тягнути за компанію, а не за робітників.

ГАРЯЧА ДЕБАТА В СЕНАТІ.

ВАШИНГТОН. — У сенаті наново вибухла гаряча дебата в справі невтральностевого закону. Сенатор Минтон заявив, що перечитає зізнання деяких сенаторів, що тепер виступають проти продажу зброї воюючим краям, які були за такий продаж, коли велася громадянська війна в Еспанії. „Чому вони колись говорили так, а тепер інакше? — питав сенатор Минтон. Ці завваги були звернені головно проти сенатора Ная і сенатора Коналія. Сенатор Коналі повстав і сказав: „Я вже сказав сенатові, що я жалую, що колись голосував за знесення ембарґа, що я зробив тоді помилку і що я не маю нічого проти того, щоб усі знали, що я голосую, щоб ту помилку направити". З черги сенатор Кларк критикував президента, що допустив до того, що в його приявності на богослуженні в Гайд Парку відправляючий священик читав молитву за англійського короля Юрія та за перемогу над його противниками, а президент мовчки слухав тої молитви.

„ЛІҐА МИРУ І ДЕМОКРАТІЇ" — КОМУНІСТИЧНА.

ВАШИНГТОН. — „Американська Ліґа Миру і Демократії" ухвалила на своїм засіданні резолюцію, якою одобрила недавно заключений пакт між Гітлером і Сталіном. Голосували за резолюцію всі 16 директорів, крім одного. На переслуханні комітету Даєса зізнавав один з директорів цеї „демократичної" ліґи, д-р Ворд, і признався, що ліґа діставала від комуністичної партії від двох до трьох тисяч долярів річно. Коли дорадник комітету Даєса, Метюз, натискав на Ворда, щоб дістати ближчі інформації, Ворд відповів: „Ви краще знаєте, як це було, ніж я, бож ви колись самі ту ліґу організували". Метюз дійсно обертався колись у тих колах і уважав себе „рознощиком лівих неамериканських доктрин". Тепер він покаявся й інших за це потягає до відповідальности.

ВОСЬМИЙ КОНҐРЕС „ОБЄДНАННЯ"

Згідно з § 17 статута „Обєднання" і рішенням екзекутиви з 21. жовтня 1939 р. подається до загального відома, що черговий, себто

ВОСЬМИЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

відбудеться

В НЮ ЙОРКУ, В СУБОТУ, 2. ГРУДНЯ (DECEMBER 2, 1939)

Точне місце нарад буде подане пізніше.

Конґрес зачнеться в годині 10. рано. Триватиме один день.

ПРОГРАМА:

1. Відкриття.
2. Вибір президії конґресу.
3. Вибір комісій.
4. Звіти Урядників з діяльности за останні три роки.
5. Дискусія над звітами уступаючого уряду.
6. Реферати:
   а) Політичне положення укр. земель.
   б) Завдання „Обєднання" супроти старого краю й Америки.
   в) Справа загального зїзду всіх американсько-українських угруповань.
7. Дискусія над рефератами.
8. Ухвалення резолюцій.
9. Вибір нового уряду.
10. Внески і запити.

Кожний делеґат чи делеґатка мусить виказатися повновластю такого товариства, що було з „Обєднанням" у звязку, пересилаючи через нього жертви на народні потреби.

Заввага: На думці § 22 статута „Обєднання", кожне товариство, яке є у звязку з „Обєднанням", має право вислати на конґрес одного делеґата й на власний кошт. Один делеґат може мати повновласті від кількох товариств, братств, сестрицтв, клюбів і т. п.

По друки на повновласті треба звертатись до канцелярії „Обєднання" на адресу:

"OBYEDNANNYE," P. O. Box 122, Church Street Annex, NEW YORK, N. Y.

Обєднання Українських Орґанізацій в Америці

248-50

ПАСАЖИРИ КОРАБЛЯ „ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ" ОСУДЖУЮТЬ ЗАЛОГУ

НЮ ЙОРК. — До Ню Йорку прибув корабель „Президент Гардинґ" і привіз коло 600 пасажирів, з котрих 70 було добре покалічені. По дорозі корабель натрапив на страшну бурю, яка кидала кораблем так, що поламала деяким людям руки, ноги, ребра та порозбивала голови. Пасажири, прибувши до порту, робили на обслугу зажалення, що вона не поводилася як слід. В обороні обслуги виступив капітан корабля, Роберт Аллен, і сказав, що це пасажири не поводилися як слід, бо в часі бурі, замісць сидіти по кабінах, як було приказано, виходили на верх, бо конче хотіли бачити, як виглядає буря.

В ПОЛЬЩІ КРАЙНЯ НУЖДА

ЛОНДОН. — Англійські часописи подають, що польські села і міста представляють тепер собою образ жахливої нужди. Всюди видно руїну. Всюди повно жебраків. Дороги завалені безпритульними дітьми, що шукають пропалих своїх родичів. Між ними є повно крайніх сиріт, бо родичі погинули, батько на фронті, а мати в запіллі при бомбардуваннях. Населення не може їм допомогти, бо саме осталось без засобів до життя. Лондонський „Таймс" взиває до поможертв на допомогу тим жертвам.

ҐАНДІ ЗА БІЛЬШІ ПРАВА ДЛЯ ІНДІЇ

ЛОНДОН. — Анґлія не буде могти збутись обіцянкою, що дасть Індії права домінії, але аж по скінченій війні. Індійський провідник Ґанді відкликав 8 міністрів з провінціяльних урядів на знак протесту проти зволікання зо справою надання Індії більшої самоуправи. Можна надіятися, що Ґанді зачне нову боротьбу за здобуття більших прав при допомозі пасивного опору, як це було давніми літами. Та в анґлійським парляменті буде багато таких, що будуть натискати на уряд, щоби пішов на уступки і дав Індії більші права вже тепер.

КАНАДА ЗАПЕРЕЧИЛА ЗІЗНАННЯ В СПРАВІ „АТЕНІЇ"

ОТАВА. — Канадійський уряд заперечив зізнання одного американського пасажира з затопленого корабля „Атенії", Ендерсона, який говорив, що на „Атенії" везено гармати, призначені для оборони канадійського побережжя.

БОЯТЬСЯ СОВЄТИЗАЦІЇ

ТАЛІН (Естонія). — Естонія, Латвія і Литва дістануть, а вчасті вже дістали, совєтську армію, кожна з тих держав по 20,000 совєтських жовнірів для „охорони їхньої незалежности". Усі ті держави розуміють добре, що це значить. Це вступ Совєтів до того, щоб совєтизувати ці три держави.

НАСЛІДКИ ВІЙНИ В АМЕРИЦІ.

Американські залізниці почали набирати робітників для направи свого перевозового матеріялу, бо сподіваються скоро зросту торговлі в Америці внаслідок війни в Европі.

ВИВОЗИЛИ СОТКАМИ ДО БЕРЕЗИ ПЕРЕД САМОЮ КАТАСТРОФОЮ ПОЛЬЩІ

ПАРИЖ. — Повідомляють, що вже зачинають доходити відомости про маси українців, які опинились поза границями Західньої України, як наслідок совєтської окупації. Деякі українські діячі, що були би певно впали жертвою московських чекістів, спаслися чудом, завдяки — польській владі. Ота польська влада перевела вночі з 1-го на 2-го вересня масові арешти українців, яких вивезено до відомого концентраційного табору Берези Картузької. Звідтам удалося тим діячам втекти в часі, коли наступив розвал Польщі й коли повтікали польські жовніри і старшини, що сторожили табор у Березі. Між тими, що їх арештовано й вивезено до Берези, був також відомий український журналіст і діяч д-р Дмитро Донцов.

ЗАЧИСЛЯЮТЬ ДО РОЗСТРІЛЯНИХ.

РИМ. — Потверджуються вісті про те, що поляки виарештували на передодні розвалу Польщі тисячі українців. Між ними дуже багато тих, що походили з Наддніпрянщини. Нема точних вістей щодо розстріляних большевиками українців. Подають, що до розстріляних треба зачислити таких відомих діячів: Дмитра Левицького, Целевича і Кузьмовича.

ЗНАХОДЯТЬСЯ НА ВОЛІ.

РИМ. — Між тими, що вирятувалися з польської тюрми чи втекли перед большевиками, є поза границями Совєтів такі діячі: Дмитро Паліїв, Василь Мудрий, Іван Кедрин (Рудницький) Степан Шухевич, Васиян. Є також і ігумен о. Решитило враз з 30 монахами (отцями василіянами).

ВРЯТОВАНІ З ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ.

РИМ. — З бувших політичних українських вязнів, що були засуджені на досмертну чи довголітню польську тюрму, є на волі поза Совєтами такі особи: Бандера, Лебідь, Климишин, Карпинець, Ґнатківська, Онишкевич, Лемик, Цица, Старух, Ривак, Кос, Коржан, Горбовий. Загинув Миґаль, який попав помилково в партію німців.

ТИСЯЧІ ПОЗА СОВЄТАМИ.

ПАРИЖ. — З того, що досі вдалося зібрати про українців, утікачів із західньо-українських земель, виходить, що є їх поза межами Совєтів кілька тисяч.

ТІЛЬКИ ОДНА ЛИСТА.

МОСКВА. — Вибори в Західній Україні відбулись на тоталітарний лад. Була виставлена тільки одна виборча листа. Совєтська преса пише про це голосування як про „плебісцит". Подає, що також порозкидувано, разом з виборчими відозвами, ще окремі відозви проти тих, що хочуть домагатись „автономії для Західньої України". Між кандидатами до національного Зібрання виставили між іншими сина Івана Франка. Кандидатами є у першу чергу самі ряні комуністи ріжних національностей, і то головно ті, що їх випустили з тюрем, де вони сиділи за комунізм. Совєтська преса проголошує імена визначніших таких комуністів, що є на листі кандидатів. Імена звучать у такий спосіб: Хая Абрамовська, Гальперін, Тархін, і т. п. Совєтські ґазети подають далі, що між тими, що пішли у Львові голосувати, були граф і ґрафиня Потоцькі, відомі польські аристократи, а також 60 черниць. Висліду голосування покищо ще не подано до відома. Але, як подає американський кореспондент, не тяжко догадатись, як виглядає вислід з таких виборів. Він однаковий, чи його розраховують у Берліні, чи в Москві.

ДАЮТЬ БЕЗРОБІТНИМ „РОБОТУ".

МОСКВА. — Совєтські ґазети пишуть про те, як совєтська влада ліквідує безробіття у Львові. Дають безробітним розліплювати по вулицях і стінах портрети Леніна, Сталіна і Ворошилова. .

НЕ ЗАБУЛИ ЗА МІЦКЕВИЧА.

МОСКВА. — З нагоди виборчих маніфестацій, які влаштовували большевики на західньо-українських і білоруських землях, уладжено спеціяльну маніфестацію в честь польського поета Адама Міцкевича.

ЗАБЕРУТЬ НІМЦІВ.

БЕРЛІН. — Упродовж найближчих тижнів німецька влада візьметься за переселення 130,000 німців із Західньої України і Західньої Білоруси на територію, що передше була під Польщею, а тепер є під Німеччиною. По всякій правдоподібності оті німці будуть поселені на українських землях, що осталися під німецькою окупацією.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СТАРИМИ ЦАРСЬКИМИ ХОДАМИ

Хоч останніми днями у війні між Німеччиною і її західньо-европейськими противниками не було майже ніяких воєнних кроків і хоч назагал багато обсерваторів не сподіваються живішої війни на західньому фронті цеї зими, це ще не значить, що в Европі заспала війна. Саме навпаки, навіть хочби в Европі воєнні кроки на суші, воді й у повітрі справді задержано, навіть хочби там і прийшло до якогось завішення зброї, то й це ще не означалоб, що в Европі справді настав мир на довгий час. Всі дані промовляють за те, що в Европі до такого миру справді ще дуже далеко та ще тепер ведеться там або війна відкрита або скрита.

Найбільше загадкову ролю в цій війні грає тепер Росія. Про неї говорять публіцисти, її бажання, аспірації, тактику пробують розгадати політики. До чого вона прямує? Чим вона вдоволиться? Спеціяльно, які краї вона ще хоче захопити й до якого ступня хоче вона ними опанувати? І яку ціль має вона в цій аґресивній експанзії на північ і захід? Чи хоче вона збудувати якнайбільшу імперію, чи може хоче теж при тому зробити суспільний переворот, соціяльну революцію?

Деяке світло на ці питання кидає в своїй останній кореспонденції в „Ню Йорк Таймсі" відомий европейський кореспондент Ото Д. Толишос. На його думку, російська експанзія на Балтійське море йде по лінії політики російських царів, головно царя Петра Першого, котрий хотів усе прорубати собі вікно в Европу, себто добитися вільного переходу по морю для російської торговлі. Як колись жорстокий цар Петро, так і нині не менше від нього жорстокий Сталін старається передовсім опанувати порти на східнім побережжі Балтику. З тою ціллю на оці Росія хоче покорити всі народи, що засіли на балтійському побережжі: естонців, лотишів, литовців і фінів. З огляду на те, що фіни належать уже властиво до Скандинавського півострова, та що втрата незалежности Фінляндією грозить такою самою долею Швеції й Норвеґії, Росія звертається й проти них і старається їх покорити під своє люте панування. В цей спосіб відновиться давня ворожнеча між Росією й Швецією, котрої проявом, як звісно, була між іншим українська кампанія шведського короля Карла XII. на Україну в часі гетьмана Мазепи.

Є це все наскрізь націоналістична політика. Та з цього ще не виходить,—на думку Толишоса—щоб Росія закидала думку про суспільну революцію. На його думку, Сталін хоче рівночасно розкинути широко російську імперію й при тому викликати революційні переввороти в краях середущої й західньої Европи, в першу міру в Німеччині. Німеччина це бачить, але вона мусить мовчки на це все дивитися, щоб, воюючи на заході, мати спокійні плечі на сході.

ПОЛЬСЬКА КАТАСТРОФА ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Руїна польської держави довершена. Ще там то там блукають недобитки польської армії та якось ставлять опір завзятці, що не хотять пережити самостійности своєї батьківщини. Але польської армії, як орґанізованої сили, в Польщі вже нема. Також польський уряд покинув свою територію і перебуває на еміґрації.

Польщу розділили між собою дві сусідні держави — Німеччина та СССР. Не раз в історії виникали пляни розділу Польщі. Перший плян знищення польської держави виник між українськими політиками в Чигрині, в дипломатичній канцелярії гетьмана Богдана Хмельницького. Тодішнім своїм союзникам — шведському королеві та семигородському князеві Раковцієві Хмельницький пропонував р. 1657 викоренити, знищити Польщу, „щоб корони польської не було зовсім". Після смерти Хмельницького рада козацька 8. жовтня 1657 року в Корсуні ухвалила допомагатися від Швеції визнання таких границь України:

„Нехай його найясніше королівське величество визнає і підтвердить границі й кордони областей Запорозького Війська не тільки до берега Висли, але нехай пообіцяє їх продовжити аж до кордонів Прусії, здобути спільною зброєю міста й твердині і їх передати в руки Запорозького Війська також і в Литві воєвідства Берестейське та Новгородське до ріки Березини".

Уже в 17. віці Польща могла стати жертвою своїх сусідів, бо устрій польської держави давав можність вмішуватися чужим урядам у польські справи. „Польща стоїть на безладді" (Польска нежондем стоі) — так говорили самі поляки про свою державу в 17. і 18. віці. При кінці 18. в. прийшли три розділи Польщі. Прусія, Росія та Австрія розібрали між собою землі історичної Польщі. Майже на 150 років, аж до кінця світової війни 1918 р., польська держава зникла була з політичної карти Европи. Не вдалися польські повстання 1830 та 1863 р. проти царської Росії. Тільки завдяки аж надмірові щасливим обставинам 1918 р., коли одна за другою упали держави, що поділили між собою Польщу, могла стати на ноги польська держава. Здавалося, що нова, відроджена Польща згадає про причини упадку історичної польської держави і не повторить тих помилок, які довели колись Польщу до загибелі. А ґріхів Польщі 17—18 віків було багато. Найголовніші були такі: 1) польська шляхта тільки себе вважала за націю, а тому гнобила міщан і селян так, як ніде в світі, крім Московщини; 2) польська влада переслідувала всіх некатоликів, особливож православних українців та білорусів, навіть греко-католиків (уніятів) польська влада примушувала переходити на римо-католицтво; 3) польська влада творила між поневоленими народами — українцями та білорусами — „перевертнів", переробляла через уряди, школи та всяке „лакомство нещасне" українську шляхту і міщанство на поляків; 4) поляки всіма силами старалися знищити українську козацьку державу в 17 і 18 віці. Це в Варшаві вироблено плян розділу козацької України між Москвою та Польщею (Андрусівський договір 1667 р.) Кожного разу, коли український народ виступив збройно проти Москви, на поміч москалям виступали поляки і навпаки. Було так 1712 року, коли на військо гетьмана Орлика, що йшов на Київ із Туреччини, несподівано вдарили поляки; за українського селянського повстання під проводом Ґонти й Залізняка полякам помогли москалі (1768 року). Поляки в своїй ненависті до України не бачили того, що Москва, підгорнувши під себе Україну, простягне руки також до Польщі. А воно так і сталось.

Зруйнувавши останню твердиню української вільности — Січ Запорозьку — москалі незабаром зробили кінець і Польщі.

Отже, здавалося 1918 року, що, навчена історичними фактами, відроджена Польща піде в новій добі іншими шляхами, не тими, що довели попередню польську державу до загибелі. Але ці надії і сподівання не справдилися. Польська думка майже не змінилася за 150 років бездержавного життя. Щоправда, в новій Польщі скасовано шляхоцькі титули, але шляхта лишилася при владі по старому. Через те земельна реформа не була переведена. Лише на українських та білоруських землях роблено парцеляцію панських земель, але так, щоб ця земля пішла в руки самих польських селян, яких присилано з польських областей. На сором і ганьбу двацятого століття, Польща чинила такі утиски над людьми, неприналежними до римо - католицької церкви, що цим відродила дух середньовіччя. Польська влада замикала силою православні церкви, руйнувала, нищила церковне майно, грабувала землі, що були власністю православної церкви, заводила в церквах православній і греко-католицькій польську мову і т. д. Під польським терором цілі села українські мусіли переходити на римо-католицьку віру, а слідом за тим приходили туди польські ксьондзи, польські вчителі, словом, почималося систематичне винародовлювання українців. Нема чого й казати, що українцеві або білорусові був закритий шлях до освіти й культури рідною мовою, бо тільки поляк був у Польщі повноправним громадянином. В урядах та в війську не-поляк міг тільки тоді досягнути вищої ранґи, коли він зрікся своєї віри й національности. Особливо на молодь українську та білоруську відновлена Польща повела невпинний похід. Занедбуючи культурну працю в своїх власних селах, польська влада насилала цілі хмари своєї інтеліґенції на „східні креси", щоб українців та білорусів переробляти на поляків.

Бувши в неволі під трьома державами, поляки в більшості думали тільки про себе і там, де мали перевагу над українцями, гнобили наш народ, як і перед розділами Польщі. Це відноситься особливо до Галицької України, яку поляки гнобили й визискували за часів Австрії.

(Далі буде).

„ПАРТІЯ ВОРОГА" У ФРАНЦІЇ НА ІНДЕКСІ

Цею „партією ворога" у Франції, не важко догадатися, є тепер комуністична партія під проводом таких знаних аґентів Сталіна, як Торес, Дюкло, Монмушо, Марти й інші. З підписанням пакту Гітлера зо Сталіном ця „партія ворога" піднесла голову, очевидно на приказ Москви, проти війни з Німеччиною. Французький уряд почав вести гострі перслідування, так, що тепер комуністична партія Франції обявлена незаконною, провідники або повтікали або сидять у тюрмі. Ціла преса французька тепер повна атак на комуністів та їх спільників соціялістів, які старалися здезорґанізувати національну оборону Франції всякими „народніми фронтами", щоб тим способом улекшити перемогу Гітлера чи евентуально Сталіна.

Тижневик „Ґренґуар" з 21. вересня ц. р. містить цілу низку статтей проти московської аґентури у Франції. Коментуючи німецько - советський пакт, „Ґренґуар" пише таке:

„Ще 11-го травня 1939 р. ми писали: Сталін двигне тепер вісь Рим-Берлін проти осі Париж - Лондон. Тим способом він сподівається відвернути Гітлера від України. Його персональний вибір усе більше схилявся до Німеччини. Він поважає тільки силу. І з цілою силою ненавидить більше західньо - демократичні держави ніж тоталітарні. Щоб тільки Гітлер пощадив СССР, навіть за ціну великих економічних концесій, Сталін йому лишить вільні руки деінде".

Ґазета атакує в дальшому ті ґазети, що були на послугах Москви, а саме „Гюманіте", „Се Соар" та „Ля Ві Уврієр", які стараються оправдати заняття большевиками Західньої України та Білоруси. Всі ці ґазети мають іще далі звязок з офіційними кореспондентами московської „Правди" чи „Ізвєстій", що свобідно проходжуються в Парижі та під ріжними псевдонімами висилають до Москви статті, повні ненависти до Франції.

Визначний французький колюмніст Дорсей у тижневику „Же сві парту" так пише про французьких комуністів:

„Довгі роки ми доказували, що комуністична партія — це знаряддя Москви у Франції. Нам не хотіли вірити. Навпаки, на нас накидувано калюмнії, називано „гітлерівцями". (Видно, що у Франції комуністи та соціялісти всіх тих, що не погоджуються зо Сталіном чи Блюмом, називають „гітлерівцями" також).

„Замісць поборювати Франка чи Мусолінія, треба за всяку ціну було поборювати Сталіна. По цілій Франції потворилися комітети „Приятелів СССР". Ці ґрупи розходились по найбільш національних осередках, католицьких парохіях та буржуазних центрах. Вони видавали масу ґазет, брошур, уладжували численні мітинґи, курси (переґони) циклістів, пікніки і т. п. А рівночасно ці московські аґенти старалися здискредитувати національних провідників, називаючи їх „німецькими аґентами".

Виказуючи дальшу перфідність та запроданість комуністичних провідників у Франції, Дорсей цитує „Маніфест", який помістила комуністична денна ґазета „Гюманіте" 26-го серпня такого змісту:

„У хвилі, коли Советський Союз приносить нову й неоцінену цеголку до будови миру, стало загроженого спричинниками фашистівської війни, Комуністична Партія Франції шле краєві соціялізму, його партії та її великому шефові, Сталінові, гарячий салют!"

І дальше: „У хвилі, коли Лондон і Париж саботували мир, СССР доказав надзвичайної проби терпеливости".

А ще далі: „Всі знають, що цей пакт (німецько-советський) буде мати як одинокий вислід консолідацію миру. Всі знають, що він не позбавить жадний нарід його волі, що він не забере ні одного клаптика землі жадній нації, жадній кольонії. Пакт, що був підписаний у Москві, являється прямим ударом всякій аґресії. СССР зробив незабутню прислугу справі миру, безпеці загрожених народів та передовсім самій Франції".

Кілька днів пізніше Франція пішла до війни через цей самий пакт, який московські служаки у Франції назвали „прислугою справі миру". Чи можна собі уявити лютість не тільки французького уряду, але цілої нації? Певно, що ціла Франція мусить бути оґірчена до краю з руйнуючої роботи московських аґентів.

Бо комуністична ідеольоґія представляє брехню та зраду, корупцію. Вона змагає до ослаблення Франції. Тому ціла Франція віддає пошану та честь великому лідерові французького націоналізму, Шарлеві Моррасові (який був замкнений урядом „народнього фронту"), що кинув клич: „Франція хоче мати на свойому чолі людей гідних, тих, що йдуть гинути за неї".

Тому так прочищують Францію від комуністичної язви.

Микола Голубець.

За Український Львів

(Епізоди боротьби XIII.—XVIII. в.).

(6)

Патріярх Йоаким, поблагословивши братство в його замислах над утворенням братської школи, друкарні, шпиталю і т. п., надав братству права „ставропиґії", установи, залежної безпосередньо від православного патріярхату. В часах, коли східній патріярхат дивився з болем на поступи унії, у якої тенети падали один православний владика за другим, у часах, коли серед української православної ерархії почали меркнути цінності прадідівської віри й національности, а „лакімство нещасне" заставляло торгувати одним і другим, у таких часах установлення ставропиґії у столиці галицької волости було рівнозначне з наложенням ґальми на колеса українського воза, що поневолі котився вниз. Обдароване правами ставропиґії, Успенське братство, переорґанізувавшися в свойому нутрі й веднавшися з рештою братств, стало не тільки голосом народньої совісти, але й екзекутивою народньої волі. На плечах тої установи, її силами й коштами ведеться відтепер дальша боротьба за український Львів.

V.

Дня 1. січня 1586 р. затвердив православний патріярхат устав львівської Ставропиґії і від того часу датується усильна плодотворна діяльність установи, якій у першу чергу завдячуємо збереження того в українського Львова, що зберегти далося, в боротьбі, що переростала сили одиниць, але могла почванитись успіхами, добутими силами залізної, здисциплінованої орґанізації.

„В означений день — голосила перша точка ставропиґійського уставу — повинні братчики зійтися в умовленому домі з любовю і миром, віддаючи один другому належну честь і творячи добре діло перед Богом і людьми".

„До братства може вступити кожен, хтоб він не був: міщанин чи шляхтич, передміщанин чи хтонебудь з посполитих людей, як зо Львова так і з інших місцевостей" — голосить третя точка уставу. Одним махом з маленького братства, якого первісним завданням була обслуга своєї церкви, творится всенародня установа, що обіймає всі стани і верстви народу.

Приписи уставу і рішення братського зібрання мусять бути безоглядно й щиро виконувані. Кожен промах і недомагання карається тюрмою на вежі, про що говориться в 9-тій точці уставу.

У нутрі братства повинна панувати братня згода і одностайність, а коли „брат брата обидить на братському зібранні, то буде покараний тюрмою на вежі, пожертвою каміня воску, а крім того тут же перед братством повинен направити промах, просячи вибачення в обидженого брата і цілого братства" (10).

На братському зібранні повинні браття вести себе з гідністю, щоб ні з чиїх уст не впало гниле слово, а за кожне корчемне слово накладати кару фунта воску (11).

Для кращої гармонії і вдержання внутрішньої дисципліни накладає устав на братчиків обовязок взаємної контролі, бо коли брат дізнається про провину брата, то не повинен її затаювати, але виявити на братському зібранні, щоб винуватого покарати; той, що затаює провини брата, підпадає карі нарівні з винуватим (13).

Кара за провини не рівна, але повищується в міру становища, яке займає винуватий у братській ерархії: „коли провиниться в чому старший брат, назначається йому кара втроє більша ніж молодшому", „большего бо томленія достоїть чести ради" (14).

Покараний братчик, відбувши кару, не повинен гніватися на братство, але вибачити йому, „да не зайдет сонце во гніві вашем" (15).

На братських зібраннях переводяться всі рішення на основі широко-демократичного парляментаризму: в усіх справах приймає участь загал братчиків, серед яких перше слово мають молодші, після яких висловлюють свою думку старші братчики (17).

У справах братських мусить бути задержана строга тайна, а кого застукають на розголошуванні братських тайн, той буде покараний тюрмою на вежі і безміном воску (19).

Очевидно, що така легка кара жде тільки добрих, здисциплінованих братчиків, у яких провині не помітно злої волі. Тих одначе, що свідомо й злобно відважилисяб знехтувати братське рішення, карається як проступників церкви; а коли такий не покається до чотирьох тижнів, такого, як явного грішника відлучується від церкви, оголошуючи це в храмі, перед усіми (20).

Хто би з братчиків посмів стикатися з таким чоловіком, той стягне на себе туж саму кару (21).

Як строгими є братчики в осудженні винуватих, так добрими і сердечними є супроти тих з поміж братії, яким трапиться нещастя чи недуга. Братчики помагають йому тоді з братської скарбони і відвідують його по братському (22).

Алеж братська скарбона отвирається тільки для тих, що потребують помочі в нещастю. Для тих, що хотілиб дороблятися чи спекулювати братськими фондами, вона замкнена (23).

Як за живих, таксамо піклуються братчики за своїх померлих, справляючи їм братські похорни, наймаючи літурґії і т. п. (24 і 28).

Братство має право нагляду над моральністю як світських так і духовних людей; колиб вони не послухали братського напімнення, то ділом братства є поставити їх перед епископа (29).

Алеж братство має право спротивитися навіть епископові, якщо він піде проти закону й правди (30).

Колиж епископ покличе кого з братчиків на свій суд, то вкупі з ним стають перед епископом представники братства, щоб не було зловживань з боку епископського суду (31).

Львівське братство має першенство законного старшинства і йому повинні підлягати всі братства (33—34).

(Далі буде).

• З ДНЯ •

СЛОВА ПРАВДИВІ І ПРИЄМНІ.

Один англійський новеліст описав карієру двох лікарів, з котрих один був розважний, глибоко думаючий, наскрізь розуміючий свою професію і правдомовний. Другий був легких переконань, гуляка, не трактував життя занадто поважно; замісць правди говорив часто людям те, що їм приємне. І ось перший зо своєю правдомовністю пробивається крізь життя тяжко, хоч знає свій фах знаменито. Другий, хоч невеликий специяліст, розуміє людську вдачу, її слабі сторони й старається приподобатись їм. Через те робить кращу карієру, ніж той перший.

Одного разу, коли перший лікар виїздив на вакації, передав тимчасово другому під лікарську опіку свого найліпшого клієнта, одного аристократа з Швеції, що хворів на якусь хронічну недугу. Але коли він вернувся з вакацій, цей клієнт так сподобав собі другого лікаря, що не хотів уже вертатись до першого. А полюбив він другого тому, що той говорив йому, що операції, якої аристократ так боявся, не треба.

РЕКЛЯМОВА „МАТЕРІЯ".

По кількох місяцях цей аристократ помер. Другий лікар сам признався, що треба було операції; що тільки операція могла врятувати хорому життя; себто признав, що перший лікар мав рацію, а він ні.

Та тут приходить найкомічніша частина з цієї цілої історії: аристократ, прочуваючи смерть, залишив тому другому лікареві, що був проти операції, дорогий годинник, як памятку та як нагороду за совісне і вміле лікарське опікування в часі його хвороби. Велику вдяку за його „труд" висловлював йому також родина покійного. А він сам про той випадок завважує так: „Я часто накручую той годинник, щоб не забувати, з якої матерії шиється реклама".

ВЧИНОК АРИСТОКРАТА.

Цей учинок хворого аристократа виразно доказує, що в своїй підсвідомости він знав, що помре; бож він писав заповіт. Також мусів знати, що лиш операція могла дати йому надію на одужання. Всетаки він відтрутив першого лікаря, який радив йому добре, а приняв другого, що радив йому зле. Другого він навіть нагородив вдякою і годинником, хоч той був спричинником його смерти...

А поступив він так тому, що перший говорив йому правдиві, але неприємні слова; другий говорив помилкові, але приємні. Приємність взяла верх над правдою.

„ЛЮДИ ХОЧУТЬ БУТИ ОБРІХАНІ".

Таких випадків у житті багато. На основі них російський письменник Достоєвський зробив висновок, що „люди хочуть, щоб їх обріхувати". А далі зробив друге, вже перебільшене, твердження, що „прикметою цивілізації є вміння добре брехати". Вкінці він твердив, що „через брехню можна добитись правди".

Ці вердження переборщені й вони є доказом, що Достоєвський не зрозумів як слід західньої цивілізації, на адресу котрої він говорив ці слова. Без сумніву, західня цивілізація, задля чемности й заощадження комусь прикрого почуття, дозволяє в деяких випадках викривити нагу правду, дозволяє „осолодити" її дещо та зробити її більше приємливою. Та всетаки в цьому мусить бути певна границя і шляхотна ціль.

ЛЮДИ, ЩО ЛЮБЛЯТЬ НАГУ ПРАВДУ.

Недавно в „Америкен Меркурі" подав один лікар свої враження про хорих людей. Деякі з них люблять, щоб їх обманювати, а деякі ні, писав він. Але обман хорого, каже він, у багатьох випадках є властиво його хвилевим рятунком, його лікарством. Колиб сказати правду тим, що дуже лякаються смерти, що вони за кілька місяців умруть, то вони померлиб з переляку вже за кілька тижнів, а навіть за кілька днів.

Та бувають і відважні люди, каже той лікар, які хочуть знати цілу правду, хочби вона була трагічна. Він розказує про одного такого хворого відважного чоловіка, якому він зпочатку не хотів сказати цілої правди про його здоровля. Щойно коли він наставав, лікар сказав йому, що лишилось йому жити ще пів року. Хворий чоловік, як каже лікар, приняв цю новину як „справжній муж". Він стиснув руку лікаря і, подякувавши йому, сказав: „Як треба вмерти, то треба. Знаючи, що за пів року помру, матиму час полагодити багато особистих і родинних справ. Не люблю неприготовано вибиратись у далеку дорогу".

ПРАВДА В ҐАЗЕТАХ.

Один канадійсько - український редактор раз розказував, що в часі нашої визвольної війни 1918—1919 р. він діставав від своїх передплатників листи з обуренням, мовляв, чому його ґазета пише, що наші війська відступають. Коли далі він таке писатиме, то вони перестануть платити за ґазету, грозили передплатники.

Що згаданий редактор мусів писати про ті відомости, бо вони відповідали правді, це згадані передплатники не хотіли брати під увагу. Вони хотіли чогось „приємного", замісць „правдивого".

„За правду бють" — каже одна наша народня приповідка.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.
Орґанізаційні збори.

В четвер, 12. жовтня ц. р., загостив до нашої громади орґанізатор У. Н. Союзу, п. Василь Загаєвич, і з тої нагоди відбулись у нас надзвичайні збори 245 і 116 відділу У. Н. С. Збори відкрив п. Василь Кушнір добре обдуманою промовою і представив усім присутнім орґанізатора п. Загаєвича. Секретарювали: п. Павло Стадник і О. Палажій. Гром. Загаєвич виголосив двогодинну промову і представив усім присутнім гостям, членам і членкиням, ті корисні умови, які одержує кожний член У. Н. Союзу, беручи його грамоту. Присутні вислухали того добре обдуманого реферату й особливо всі були зацікавлені, коли бесідник фактами і табелями доказував, що У. Н. Союз це дійсно одна з найкращих того роду орґанізацій в Америці. Гром. Загаєвич говорив, що Союзова ідея глибоко вкорінена в нашім народі, а великою заслугою того в першу чергу є праця нашого органу „Свобода", яка впродовж довгих літ стоїть на правильнім шляху і по нім веде наш нарід до його ідеалів.

Опісля були запити, на котрі п. Загаєвич вичерпно і задовільно відповідав. Був запит одного члена, п. Вольського, що ще дотепер стоїть на старім роді обезпечення. По вияснення він певно перейде на новий рід обезпечення, бачачи ті користі, що з нового роду обезпечення випливають.

З цеї нагоди дуже добру промову виголосив також недавно прибулий до нашої околиці о. М. Запаринюк з Клівленду. Отець парох прирік помагати Батькові Союзові на його шляху до розросту.

Другого дня п. Загаєвич переговорив зо мною, як секретарем відділу, орґанізаційні справи. Це мене переконало, що можна ще приєднати чимало членів, коли знається як слід своє діло і коли вміється як слід вияснити чоловікові все, що відноситься до нашої орґанізації. Другого дня були зорґанізовані: український адвокат Іван Музика, лікар А. Коструб і аптикар д-р М. В. Варга, місцеві професійні сили. Шкода, що ми раніше не брались до орґанізування членів при помочі таких знавців, яким є п. Загаєвич.

Павло Стадник, Олекса Палажій, секретарі.

Шотляндська ощадність.

До буфету на двірці в Глесґові входить джентельмен у кратковатій опідничці і звертається до кельнера:

— Я тут минулого року їв обід, але його не докінчив, бо відїздив мій поїзд. Саме тепер я приїхав, щоб зїсти десерт, який мені належиться.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ЛИСТА З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Одна з членкинь У. Н. Союзу дістала недавно листа, висланого 3. вересня 1939 р. з Карп. України з села недалеко Хусту, в якому між іншим таке загально цікаве:

Дорога Сестро! Тоді, коли відбувалася траґедія нашого народнього життя в Карпатській Україні, я там не була, бо доля занесла мене далеко від рідного краю на заробітки. Тепер я приїхала до моєї бабусі, в рідне село й побачила ті зміни, що стались у нас. Багато я бачила і чула в мойому рідному селі, але я ще поїхала до Хусту, була і в інших селах ближче нього і довідалася багато, багато цікавих річей. Навіть іще більше, але... Те, що тут діється, я булаб сама собі не вірила, аж переконалася на власні очі й вуха, що кожний говорить. Це, що тепер є. Але що було на початку, після подій у березні, то навіть словами не можна висказати! Про ті події вже кружляють леґенди між народом: Що С. (Січовики) **ще й тепер перед вечором співають... чути голоси їх з того боку, де пливе Тиса** (там багато їх убито!).

На хустськім цвинтарі є місце, ще свіже, але без могили і без хреста, без якогонебудь знаку, де лежать **двацять шість...** А тим, що повмирали в боях з чехами і мали хрест з таблицями, то таблиці знято! Бо писані були рідною мовою нашого народу! Я сама була на тім цвинтарі й останню таблицю зняли тоді, коли я другого дня знову пішла на цвинтар помолитися за них.

Січові касарні в Хусті все ще несуть сліди по ґранатах і кулях з кулеметів! Але те нічо! **Люди дальше вірять,** що... В селі Камяниці (вище Ужгороду) перед кількома тижнями хтось нарисував серед села і на кінцях села великі (8—10 метрові) хрести, а в середині **тризуб!** За те збили якогось хлопця так, що він досі лежить вдома. У Лохові зірвали були мадярський прапор зо школи, а кусками покидали його до загороди. Люди втікають до Німеччини і навіть тутешні мадяри. З Дубровки (коло Середнього) втекло 32. З Ляховець ані один рекрут не поставився перед воєнним мадярським лікарем, тільки староста (біров) села.

Що робилося, це страшне! Але **так, як мій народ вірить у краще, так і я!** Одно тішуся, що народ наш тепер тут такий свідомий став своєї національности, що мене саму здивували, коли принагідно почула я розмову селян і хлопців. Особливо від тих, які були попередньо завзятими мадяронами чи русофілами.

Жертви за нашу волю впали, бо **мусіли!** І лишили за собою **дух боротьби,** який тепер усіх захопив! Всіх! Бо люди собі роздумують над тим, чому повбивали наших добрих людей!? Чому?! Отже тут щось має бути?! І чому вони **самі** жертвували своїм життям? Відповідь: за нарід! за державу свою, нашу! І таке я сама чула і в Хусті від одного старенького дідуґана на вулиці! Навіть не боявся того, що я могла його зрадити. Небезпечно там говорити таке, а він не боявся!

Таке то у нас нещастя! Терпить Рідна Земля, а ми з нею! А тепер що нас чекає!?...

Жалують люди за загинулою нашою молоддю, за тими добрими хлопцями! Але зате слава їм і честь!! Честь полеглим героям! Слава Україні!

З МУЗИКИ

ПЕРЕД КОНЦЕРТАМИ ОЛЬГИ ЛЕПКОВОЇ В АМЕРИЦІ.

Зимою ц. р. із Старого Краю приїхала до Америки ще одна представниця українського співочого світу, мецосопраністка пані Ольга Лепкова зо Львова. Приїхавши, майже безпосередньо по приїзді до Ню Йорку до Канади, вона почала свої виступи на цьому континенті там, у Канаді, й дала там 20 концертів, відвідавши всі важніші міста від Монтреалу, на сході починаючи, і Едмонтон, далеко на заході, кінчаючи. Тепер Ольга Лепкова приїхала до Злучених Держав і незабаром пічне тут свої виступи.

Я мав нагоду слідкувати впродовж останніх шістьох літ за мистецьким і артистичним розвитком цієї співачки та нераз висловлював свій погляд про неї на сторінках нашої старокраєвої преси. Ольга Лепкова — одна з наших передових галицьких, мецосопраністок, співачка, котра, покінчивши співучі студії у Львові та у Відні, відразу зміла своїм самостійним концертом у Львові, виступом в опері Лисенка „Ноктюрн" і т. п., звернути на себе увагу музичних кол. Тому, коли у Львові приготовляли памятну „тисячну" виставу „Запорожця за Дунаєм", у якій до співучасти запрошено наші найкращі співочі й музичні сили, для виконання партії Оксани вибрано — Ольгу Лепкову. І поруч із такими співаками, як Марія Сокіл — Одарка, Михайло Голинський — Андрій та Ів. Романовський — Карась, Ольга Лепкова співала Оксану у Великому Театрі у Львові та в десятках наших найбільших галицьких містах.

Наступний крок в артистичній карієрі нашої співачки був іще важливіший: її запросили до львівської Опери, де вона якнайкраще вивязувалася зо своїх мистецьких завдань (в операх „Аїда", „Страшний Двір" і інші), здобуваючи признання публики й фахової критики.

Незабаром і наші громадяни тут, у Злучених Державах, матимуть нагоду пізнати й послухати цю співачку із Старого Краю — і вона напевне здобуде тут неменший успіх, як вона його мала недавно у Канаді. Очевидно, що кожний свідомий український громадянин повинен бути й свідомий значіння, яке для розвитку нашої культури взагалі, а зокрема для розвитку культури нашої еміґрації, мають концерти справжніх, професійних, українських артистів. Значіння й вага таких концертів не в тому, щоби „приємно" провести дві години часу: їх значіння й вага передовсім у тому, що такі концерти лишають далекосяглі наслідки в душах і серцях присутніх на них, а головно присутньої нашої молоді, передаючи нашу рідну пісню, чи чужі твори, в правдивий, шляхотний і вірний спосіб, як це потраплять артисти і єдино професійні артисти. Такі концерти у правдивому розумінні цього слова це показник висоти, до якої дійшла наша культура і вони заслугують не тільки на найбільшу увагу, але й на найбільшу підтримку зо сторони всього громадянства, свідомого значіння рідної культури в житті народу взагалі.

Перший виступ Ольги Лепкової відбудеться, як довідуємося, в Ньюарку, Н. Дж., у найближчу неділю, 29-го ц. м. Потім вона виступатиме в Ню Йорку, Клівленді, Дітройті, Шікаґу, Філядельфії й інших містах. Скрізь наші громади повинні привитати щиро і якнайкраще цю гостю - артистку зо Старого Краю. А найкраще приняття для артиста — заповнити вщерть салю підчас його виступу!

Антін Рудницький.

ГІТЛЕР ВІДЗНАЧУЄ КОМАНДАНТА ПІДВОДНОГО ЧОВНА,
що затопив британський корабель „Ройел Овк".

ПОДВІЙНЕ ВБИВСТВО НА ЛЮБОВНІМ ТЛІ

Стейтова поліція обшукувала довго ліси в Томастоні, в стейті Конетикот, шукаючи тіла 15-літньої дівчини Дороти Гапке, учениці вищої школи в Вотербурі, про котру написав Алекс Свистон, її любовник, у своїм передсмертнім листі, що мусів її вбити. Дівчину справді знайдено на лісній дорозі в відлюднім місці.

Тіло Свистона знайдено в новім авті, а недалеко від нього знайдено рушницю з двома вистріленими патронами. Він самий одначе згинув від автомобільного моноксидового ґазу, котрий він спровадив з машини до середини авта через ґумову рурку.

ВЗИВАЮТЬ ЛІКАРІВ СТУДІЮВАТИ ЗАЛОЗИ

Відкриваючи річну конференцію Нюйорської Медичної Академії, д-р Ґудрич, її предсідник, закликав лікарів студіювати залози людського тіла, бо від їх знання залежить удержання здоровля.

НЕБУВАЛЕ ОЖИВЛЕННЯ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

З кінцем цього місяця закриється на зиму Світова Виставa в Ню Йорку. Останній тиждень проголошено тижнем карнавалу, так званим Марді Ґра, і як кажуть ґазети, вистава робить своїм ожисленням враження, начеб вона злеґка збожеволіла. Велике зацікавлення викликує парада великих звірят і потвор з ґуми.

НА ФРОНТІ БЕЗ ЗМІН

ПАРИЖ. — Французи не надіються ніякої воєнної несподіванки. Тому командування уділяє фронтовикам відпусток, а деякі міста перестали затемнювати. Життя у Франції зачинає прибирати вигляд, якби не було ніякої війни.

НІМЕЧЧИНА АНЕКТУЄ.

Карта покаує сіткованою поверхнею провінції, анектовані недавно Німеччиною. Як бачимо, від Польщі відірвано Данціґ, Поморя, Познаньщину, Горішній Шлеск і Катовиці. Простори, зазначені прямовисними крисками, загорнула Росія.

КЛОПОТИ ЛЕТУНА ПРИ ОСІДАННІ

Нюйорчанинові Бенджеменові Брустерові, що вертався своїм літаком з жінкою з полювання на летовище Рузвелта в Мініолі, на Лонґ Айленді, зіпсувся в літаку механізм, що керує літаком при осіданні вниз. Брустер порозумівся радіом із зарядом летовища, але його поради не навчили Брустера, що робити. Прийшлося Брустерові осідати з зіпсутим механізмом. Летовище, сподіваючися нещасного випадку від такого осідання, закликало стацію поготівля, але Брустерові вдалося осісти так легко, що ні він ні жінка не мали ніяких покалічень.

СМЕРТЬ НЕМОВЛЯТ У ШПИТАЛІ ВІД ПАРИ

Шпитальна доглядачка Дейзі Меґінес зайшла пів до 2. рано до дитячого відділу пертамбойського шпиталю і переконалася, що шестеро немовлят у відділі сплять. Коли вона прийшла до них у 2. годині, щоб їх узяти до матерей і накормити, кімната була повна пари, а діти непритомні. Не зважаючи на скору лікарську поміч, 5 з них померли. Причиною нещастя був зіпсутий курок при радіяторі: пара відкинула цей курок на бік і наповнила кімнату. Діти померли від „парового удушення".

ПОТРІЙНЕ ВБИВСТВО НА ТЛІ РОЗВОДУ

Н. А. Вебстер, бувший корабельний капітан з Ню Йорку, приїхав до Ріно, в стейті Невада, щоби побачитися зо своєю жінкою, що приїхала туди давніше, щоб розвестися з ним. Він узяв жінку і її служницю на авто, повіз над озеро Пирамид і там застрілв з револьвера обі жінки, а потім самого себе.

ТВОРИТЬСЯ БАЛКАНСЬКИЙ БЛЬОК

БУДАПЕШТ. — Італія намагається всіми силами задержати свої впливи на Балкані. Тому піднирає повстання бльоку балканських держав: Туреччини, Греції, Юґославії, Румунії й Мадярщини. Найтяжче йде щодо цього з Болгарією, бо га ніби є за „пансловянський бльок", опертий на Росію. Але з Мадярщиною не така проста справа, бо вона, як і Болгарія, має порахунки з Румунією, яка забрала їй її землі.

УМАНСЬКИЙ ВЕРТАЄТЬСЯ ДО АМЕРИКИ

МОСКВА. — Як подають офіційні совєтські джерела, то до Злучених Держав вертається назад дотеперішний совєтський амбасадор Константин А. Уманський.

ВІДБУДОВУЄ ДАВНЮ РОСІЮ

ЛОНДОН. — Виявляється, що соєтсько-турецькі переговори були напружені ще й тому, що Сталін домагався від Туреччини вірменської території з містами Карс і Ардаґан, що то була давніше складовою частиною царської Росії. Домагання поставлено Туреччині в імені Совєтської Вірменії.

СМЕРТЬ ВІДОМОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА

В Алтадені, стейт Каліфорнія, помер у 64. році життя Зейн Ґрей, один з найбільш відомих американських письменників, автор романтичних повістей з барвного американського Заходу.

КАНАДА ПРОДУЦЕНТОМ ҐАЗОЛІНИ

Огляд ґеольоґів показує, що Алберта має величезні засоби нафтові ропи, з якої виробляють ґазоліну. Щоб вивозити ґазоліну з алберти на світовий ринок, задалеко і на схід і на захід до моря. Тому плянують, що треба буде доставляти ґазоліну з Алберти до моря великою рурою. Руру можна пустити попід землю або до Тихого океану, або до Годсонбейського заливу. До Тихого океану ближче, але зате буде багато праці, бо треба би було пустити рури попід сотні миль Скалистих гір.

НОВИЙ РІД ЛЕГКОПАДІВ

Досі легкопади мали ту одну хибу, що коли скочити з літака і шарпнути за шнурок, щоб відчинився легкопад, то легкопад так раптово роздується, що дуже сильно шарпне падаючу людину. Часом так здорво шарпне, що людина втратить притомність. Щоб цьому лиху зарадити, придумано недавно в Америці такий легкопад, що має отвір у верху. Спершу, коли легкопад тільки пічне роздуватись, отвір відчинений. А коли трошки знизиться, то самий тягар людини мотузками стягає отвір докупи, і так людина спускається на землю без сильного потрясення.

ВЕСЕЛОЇ ВДАЧІ ЛЮДИ.

Найбільше знайдете людей веселої вдачі серед таких, що мають голови подібні до місяця вповні, круглі. Люди з подовгастими обличчями більш поважні й сумовиті. Веселої вдачі людей знайдете найбільше серед товстих осіб. Меткі, підприємчиві та часто глибоко задумані люди належать по більшій часті до худих людей.

ХИТРИЙ ВИДДАВЕЦЬ.

Кажуть, що лорд Ротермір, що видає часопис „Дейлі Мейл", то собі дуже хитрий видавець. Він дуже хотів, щоб його часопис виходив без ніяких помилок. Обіцяв усякого роду нагороди своїм робітникам, редакторам та коректорам, і всежтаки помилки були. Та одного дня оповістив, що кожну першу відбитку на пресі кожного числа часопису буде друкувати на спеціяльнім папері й висилати британському королеві. І так і робить. Від того часу в „Дейлі Мейл" помилок майже нема.

ХТО ВИНАЙШОВ ДРУК?

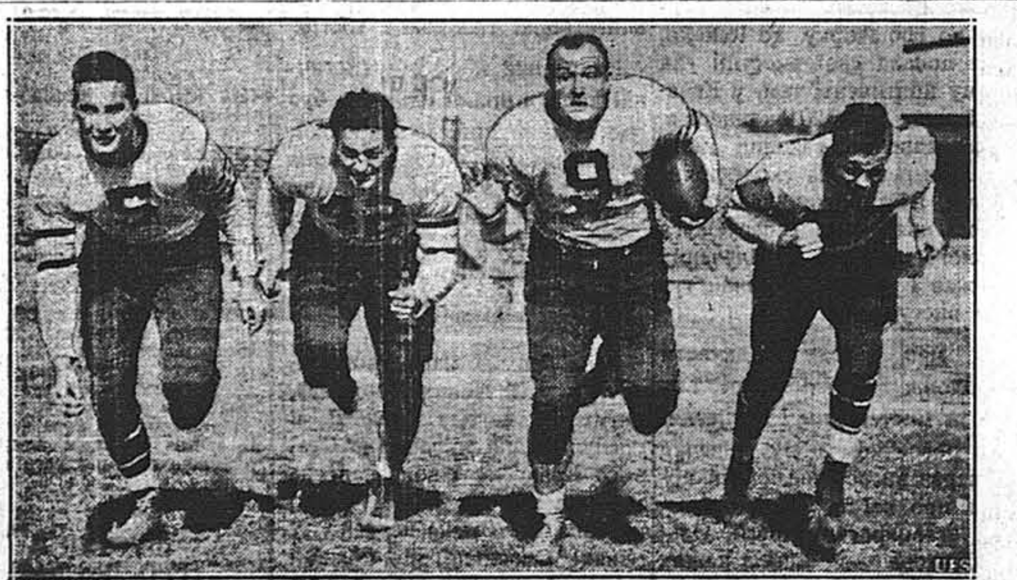
Безперечно для Европи винайшов друк Ґутенберґ. Проте в дійсності він не бут перший, ані єдиний винахідник друку. Показується, що вже старовинні асирійці знали методу письма, дуже подібну до друку. Археольоґи знайшли асирійські цилиндрові печатки, покриті коротшим або довшим текстом, які відтискувано на мягкій глині так, що букви відбивалися.

Також на Сході повстали перші металеві черенки, а на багато років перед тим люди різали деревляні таблиці на поокремі літери. Та найважніший винахід Сходу, що відіграв рішальну ролю в розвитку друкарського мистецтва, був папір. Винахід цей є ділом директора цісарської фабрики зброї в Китаю, Тсай-Люна, і походить з року 100 після Христа. Та майже пять століть проминуло, заки папір із Китаю передістався на Захід. Найскорше поширився цей китайський винахід в Арабії, витискаючи з часом до решти єгипетський папирус, що по ньому лишилась тільки назва. Щойно від арабів папір передістався до Европи. Свідчать про це деякі назви арабські, які відносяться до паперу. Напр. назва „риза" (по італійськи „різама") походить з арабського слова „резма". Московська назва „десть бумаґі" теж виводиться з арабського слова „десть", що значить „міра для плоских предметів".

Цікаво, що китайський винахід друкарства знайшов своє приложення спершу до відтискання ріжних узорів на матеріях на одяги. Аж коли винайдено папір, почали на ньому друкувати літери. При кінці VI. століття друкували в Китаю вже за допомогою деревляних таблиць. Від вирізування літер на цих таблицях був уже тільки один ступінь до друку черенками. З історії відомо, що цей рід друку був уже відомий у Римі за часів цісарів. Здогадуються теж, що й на Заході винахід друку був відомий давно перед Ґутенберґом. Китайські джерела подають, що черенки винайшов коваль Пі-Шенґ, що жив десь коло 1040 року після Христа. Цікаво, що ці перші його черенки були — з глини.

Англійський дослідник Сейто відкрив корейські книги, що були друковані металевими черенками вже 1409 року.

Варто згадати, що до сьогодні музулманський коран не друкують, тільки літографують. Здогадуються, що це діється з побоювання за те, щоб у щітках до чищення черенок не було часом свинячої щетини.

ЗАХІДНІ МЕДВЕДІ.
Головні грачі професійної футболової дружини „Шікаґо Берс".

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(114)

Заохочувані Тарзаном, його добровольці бились дуже хоробро. Ворог почав добре відчувати їх напір. З другого боку на них натискала армія Тудоса. По кількох годинах армія Менофри почала подаватись, а далі одні почали втікати, інші піддаватись. Перемога була по стороні Тарзана і його приятелів.

Внаслідок тої перемоги королеву Менофру прогнано з міста, а старий король Зиґо прийшов на престіл. Між обома столицями запанував мир. Але Тарзан знав, що це не надовго, бо вони мусіли воювати, не знаючи чого іншого робити. Тарзан, Ґонфаля і Вуд, а також два опришки, Трол і Спайк, подались додому.

Тарзан дарував вину опришкам під умовою, що вони найскорше заберуться з Африки. Відходячи в дорогу, Спайк просив: „Дайте нам наш уділ з „матери всіх жемчугів". Ми стільки натерпілись". Не кажучи слова, Тарзан добув „матір усіх жемчугів" і віддав її Спайкові. Ґонфаля і Вуд здивувались.

Та коли опришки відійшли, Тарзан пояснив: „Це фальшивий камінь. Правдивий я маю. Ось він, візьміть його, а він вам забезпечить багато вигід, коли вернетесь до цивілізації". Вуд узяв камінь і подякував. А Тарзан тимчасом думав: „Багатсво дає людям вигоди. Але чи воно робить їх щасливими?"

Кінець.

У ЧЕРГОВІМ ЧИСЛІ ПОЧИНАЄМО ОПОВІДАННЯ ПРО „ТАРЗАНА І ВОГНІ ТОРУ".